

ONDERZOEK:
Wetteren, Dompelhoekstraat

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	
Programma van Maatregelen	+
©Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	2
2	Inhoud en opbouw van het document	3
3	Bijlagen.....	3

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	een nota van het proefsleuvenonderzoek
ADVIES	Geen verder onderzoek

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

Regulier traject	Archeologienota	Bureauonderzoek	
		Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	
		Vooronderzoek met ingreep in de bodem	
Uitgesteld traject	Nota	Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	
		Vooronderzoek met ingreep in de bodem	<<
	Archeologierapport	Opgraving	

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	
DEEL 8	Assessment van historische data	
DEEL 9	Assessment van archeologische data	
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	

3 Bijlagen

Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen, sporen, foto's)
BIJLAGE 2	Kaarten op A4, A3 of A2 (alle-sporenkaarten, TAW-kaarten, ...)
BIJLAGE 3	Foto's van de vlakken, sporen, profielen, archeologische objecten
BIJLAGE 4	Tekeningen (bodemprofielen)
BIJLAGE 5	Dagrapport(en) veldwerk

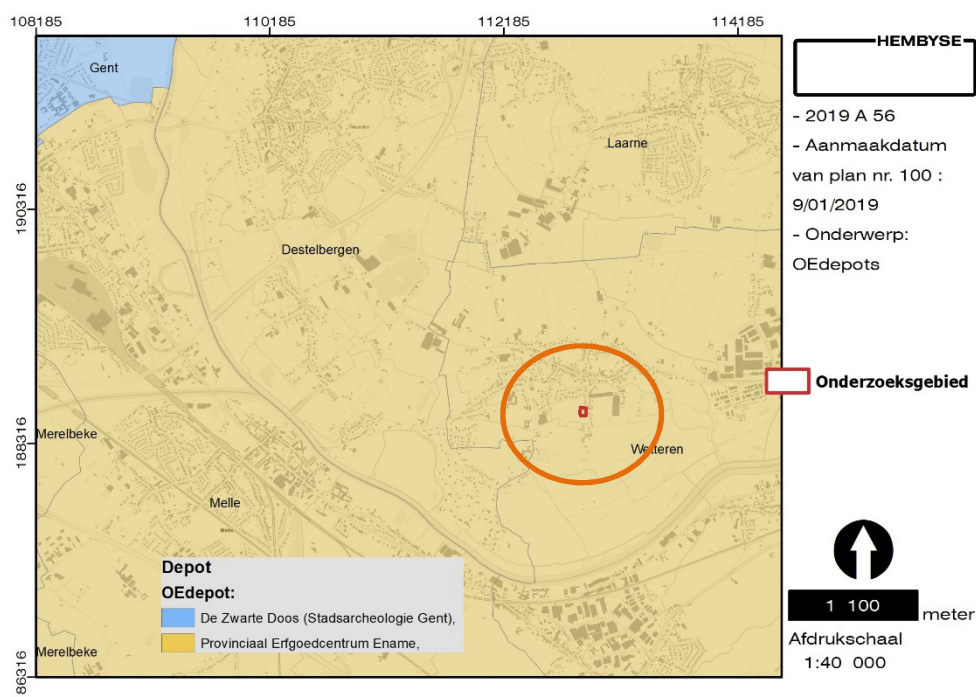
ONDERZOEK:
Wetteren, Dompelhoekstraat

ONDERDEEL	1
Administratieve fiche/Privacyfiche	
©Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.	

INHOUDSOPGAVE	
1	Situering van het onderzoek 2
2	Projectcodes 3
3	Betrokken actoren..... 4
4	Bewaring van de data 4
Figuur 1.	Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de erkende onroerend erfgoeddepots..... 3

1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Wetteren	
Deelgemeente	Ten Ede	
Straat en straatnummer	Dompelhoekstraat 18	
Kadastrale situering	Sectie	B
	Afdeling	1
	Percelen	300E, 300F, 291C
Lambert 72-coördinaten	NW	X: 112838,536 x Y: 188619,360 m
	ZO	X: 112885,500 x Y: 188548,254 m
Oppervlakte	3519 m ²	0,35 ha
Oppervlakte bodemingreep	3519 m ²	0,35 ha
Datum van toekenning van de opdracht	25 mei 2018	
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.	
	Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 3.0	
Duur van het onderzoek	5 werkdagen	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	[REDACTED].	

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de Vlaamse gemeenten en de erkende onroerend erfgoeddepots.

2 Projectcodes

Bureaustudie	2017 K 175 (zie archeologienota)
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	2019 A 56
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	WET-DOM

3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)		
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)		
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)		
Geraadpleegde (regio)specialisten	n.v.t.		
Initiatiefnemer (privacyfiche)			
	<table> <tr> <td>Privaatrechtelijk</td><td>Publiekrechtelijk</td></tr> </table>	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk		
Omgevingsvergunning:	<table> <tr> <td>Stedenbouwkundige handelingen</td><td>Verkaveling van gronden</td></tr> </table>	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling van gronden
Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling van gronden		

4 Bewaring van de data

4

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2019
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	48
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2019. <i>Nota van de prospectie met ingreep in de bodem voor een verkavelingsproject aan de Dompelhoekstraat 18 te Wetteren, Ten Ede</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 48, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	
Bewaring archeologisch ensemble	Hembyse BVBA (tijdelijk depot)

Gebruiker van het archeologisch ensemble	Hembyse BVBA
Bevoegde IOED	IOED Schelde-Durme
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	Het onderzoeksgebied valt binnen het werkingsgebied van het Provinciaal Erfgoedcentrum Ename

ONDERZOEK:

Wetteren, Dompelhoekstraat

ONDERDEEL

10

Synthese en waardering

INHOUDSOPGAVE

1	Synthese.....	2
1.1	Datering en interpretatie van de dataset.....	2
1.1.1	Volledigheid van de dataset	2
1.1.2	Huidige dataset	3
1.1.3	Waardering van de archeologische site	3
1.2	Antwoord op de onderzoeksvragen.....	5
2	Vervolgtraject	7
2.1	Impact van de geplande werken	7
2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	7
2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen	8
2.4	Randvoorwaarden.....	8
3	Bibliografie voor deel 10.....	9
4	Lijst van figuren	10

1 Synthese

1.1 Datering en interpretatie van de dataset

1.1.1 Volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden (verkaveling met het oog op nieuwbouw van enkele meergezinswoningen).

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van een uitgesteld proefsleuvenonderzoek op basis van een bekrachtigde archeologienota.

Het vooronderzoek met ingreep in de bodem kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende aardkundige data zijn getoetst
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn getoetst
- er werd een terreinbezoek en een visuele inspectie van het projectgebied uitgevoerd zowel met het oog op het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie als voor het registreren van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren
- er is een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd, conform het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota

Het onderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden het vooronderzoek te vervolledigen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er bewaarde archeologische sites aanwezig zijn- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

1.1.2 Huidige dataset

Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

De bureaustudie heeft aangetoond dat het projectgebied zich gedeeltelijk op een voormalig akkerland en gedeeltelijk op een voormalige hoeve bevond, landschappelijk gelegen op de rand van een droge rug naar een beekvallei. Op basis van de beschikbare aardkundige, historische en archeologische data werd de kans bestaande geacht dat het gebied ook in het verleden is bewoond/gebruikt. Hiervan werden enkel bewaarde of gedeeltelijk bewaarde sporensites verwacht. Het definitief vaststellen van deze al dan niet aanwezige sporensites was enkel middels een proefsleuvenonderzoek mogelijk. Dit proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat er binnen het onderzoeksgebied geen sporen of structuren aanwezig zijn die een archeologische kenniswinst kunnen opleveren.

Er kan dus worden gesteld dat de huidige dataset om te komen tot een archeologische waardering van het onderzoeksgebied als volledig kan worden beschouwd.

1.1.3 Waardering van de archeologische site

3

Op basis van de gegevens van de bureaustudie en de prospectie met ingreep in de bodem kan dus worden gesteld dat:

1. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de overgang van een kleine zandrug (jonge Dryas) naar een opgevolde vertakking van de laat-glaciale alluviale vlakte van de Schelde. Deze vertakkingen van de Schelde werden door de toenmalige mens niet als geschikt voor bewoning ervaren. Dit fenomeen is archeologisch vastgesteld.
2. Hieruit kan worden besloten dat theoretisch gezien de eerste fase waaruit resten van menselijke activiteiten kunnen worden verwacht het Mesolithicum is. Maar:
3. uit de bodemopbouw kan echter worden afgeleid dat het onderzoeksgebied volledig is omgezet naar landbouwgrond en dat dit de eventueel aanwezige Mesolithische artefactensites heeft vernietigd. Uit de archeologische vlakken en de bodemprofielen konden geen aanwijzingen worden gevonden voor afgedekte paleo-horizonten.
4. Uit het historisch kaartenmateriaal kon worden afgeleid dat het gebied al *minstens* sinds de 18^e eeuw een landbouwgebied is en dat dit landgebruik waarschijnlijk teruggaat op een situatie uit de late middeleeuwen.

5. Uit het historisch kaartenmateriaal kon worden afgeleid dat een groot deel van het onderzoeksgebied sinds het begin van de 19^e eeuw bewoond is, met de bouw van de huidige hoeve als uiteindelijke resultaat.
6. Uit de archeologische indicatoren in de omgeving blijkt dat het gebied minstens sinds de late middeleeuwen (sites met walgracht) bewoond is. Het gebied bevindt zich bovendien op de overgang naar een beekvallei. Deze zogenaamde gradiëntsituaties worden steevast als archeologisch gevoelig geacht, maar in dit onderzoek werd aangetoond dat er in dit gebied geen oudere sporen van menselijke activiteiten aanwezig zijn.
7. De afwezigheid van sporen lijkt enerzijds te wijten te zijn aan de versterking van de bodem door de bouw en de herbouw van de hoeve, maar waarschijnlijk ook aan de keuze van de mens in het verleden (het gebied was mogelijk te weinig bruikbaar, te dicht bij de beekvallei, ...). Gezien de beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied is het echter moeilijk om hierover uitspraken te doen en moet men zich beperken tot de vaststelling dat er geen sporen van menselijke activiteiten, ouder dan de 19^e eeuw, aanwezig zijn.
8. Gezien de relatief lage densiteit aan archeologisch onderzoek in (de omgeving van) Ten Ede is het huidige onderzoek een goede leidraad voor verder onderzoek in de streek. Er kan in eerste instantie steeds worden uitgegaan van de werkhypothese dat de kern van de menselijke activiteiten in het verleden zich op de hogere, drogere gronden situeert, in dit geval meer in noordelijke richting. Tegelijk kan men stellen dat het volledige landschap in een netwerk van menselijke activiteiten zal zijn opgenomen, waaronder ook de overgangszones en de beekvallei zelf, maar dat deze activiteiten zich manifesteerden op een manier die zeer weinig archeologische sporen heeft nagelaten.
9. De aangetroffen archeologische sporen concentreren zich in de 19^e en 20^e eeuw. Er is dus sprake van antropogene sporen van sub-recente en recente datum.

Op basis van de ingezamelde onderzoeksdata kan dus worden gesteld dat er binnen het huidige onderzoeksgebied geen archeologische sporen of structuren aanwezig zijn die een potentieel op archeologische kenniswinst bevatten. De geplande werken hebben dan ook geen impact op de archeologische kennis.

1.2 Antwoord op de onderzoeksvragen

In de bekrachtigde archeologienota is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

Prospectie met ingreep in de bodem:

- *Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?*
Nee. Archeologische sporen met een dergelijke waarde zijn niet aanwezig binnen het onderzoeksgebied.
- *Wat is de aard, bewaringstoestand en kennispotentieel van deze sporen?*
Niet van toepassing. Er zijn enkel recente sporen aangetroffen.
- *Wat is de densiteit en hun verspreiding?*
De aangetroffen recente sporen concentreren zich voornamelijk op het voormalige hoeveareaal.
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
De sporen behoren tot de bewoning uit de 19e en de 20e eeuw.
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
De sporen maken deel uit van het hoevecomplex.
- *Wat is de impact van de geplande verkaveling op deze sporen?*
De verkaveling en de daarbij behorende grondwerken zullen deze sporen vernietigen. Men kan dit eigenlijk een sanering noemen, aangezien de sporen geen archeologische waarde hebben en de bodem dus op milieukundig vlak met puin (en mogelijk koolwaterstoffen) vervuild is.
- *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap en de bodem ?*
De enige aanwijsbare relatie tussen de aangetroffen sporen en de bodem is het gebruik als akkerland van het westelijke deel van het gebied.
- *Welk beeld kan gevormd worden in het kader van de ontwikkeling van het gehucht Ten Ede?*
Op basis van de aangetroffen sporen kan worden gesteld dat de bewoning pas in de 19^e eeuw is aangevat. Of hiermee kan worden gesteld dat de bewoning in de richting van de beekvallei ook pas in de 19^e eeuw is gestart, dient onderwerp te zijn van verder synthetiserend onderzoek.
- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied ?*
Er dient geen strategie te worden gevolgd ter bescherming van het archeologisch patrimonium binnen het onderzoeksgebied, het gebied kan worden vrijgegeven.
- *Welke methodologische lessen kunnen uit het onderzoek worden getrokken en hoe is dit van toepassing op toekomstig onderzoek in de regio ?*
Men kan stellen dat de aanwezigheid van een geconcentreerde, continue bewoning van 150 jaar binnen een historisch hoevecomplex een veel

grotere impact teweegbrengt dan vanuit het historisch kaartenmateriaal kan worden afgelezen. Dit betekent dat de archeologische verwachting en dan meer specifiek de verwachting naar de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren binnen een dergelijk continu bewoond en gebruikt areaal veel lager kan worden ingeschat dan buiten dit areaal. Indien de landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied een hoge archeologische verwachting doet vermoeden, maar de historische bewoning is continu en geconcentreerd, dan kan de verwachting sterk beïnvloed worden. Het uitvoeren van controleboringen geeft in dergelijke gevallen ook een weinig genuanceerd beeld, aangezien deze een vertekend beeld van de verstoring en de bewaring kunnen geven.

En aanvullend:

- *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied ?*

Het beschermen van het archeologisch patrimonium binnen het onderzoeksgebied is niet noodzakelijk, aangezien het verlies van de sporen uit de 19^e, 20^e en 21^e eeuw aanvaardbaar is. Het uittekenen van een vervolgstategie met te nemen maatregelen (Programma van Maatregelen) is niet noodzakelijk.

2 Vervolgtraject

2.1 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit een volledige verstoring van het bodemarchief binnen het huidige onderzoeksgebied

Als oorzaak voor de verstoring is de geplande toestand als volgt:

De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied omvatten:

- *Het afbreken van bestaande gebouwen*
- *Het nivelleren en bouwrijp maken van het terrein*

En dit met het oog op het verkavelen van het gebied in 6 loten en het bouwen van 6 halfopen bebouwingen met een voor- en achtertuin. Aangezien het een aanvraag voor een verkavelingsvergunning betreft, zijn nog geen concrete bouwplannen voorhanden. Bijgevolg wordt uitgegaan van een integrale verstoring van het eventueel aanwezige bodemarchief.¹

2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele onderzoeksmethodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject is een bureauonderzoek (cf. bekrachtigde archeologienota) en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

<i>Soort onderzoek</i>	<i>Mogelijk</i>	<i>Nuttig</i>	<i>Schadelijk</i>	<i>Noodzakelijk</i>	<i>Evaluatie</i>
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd, op basis hiervan is de prospectie met ingreep in de bodem in zijn huidige vorm noodzakelijk geacht.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Op basis van het huidige bureauonderzoek is de kans op het aantreffen van informatie die het advies zou veranderen zeer klein.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen specifieke onderzoeksvragen die middels geofysisch onderzoek beantwoord kunnen worden .
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	De bodembedekking laat dit niet toe.

¹Uittreksel uit de bekrachtigde archeologienota.

<i>Soort onderzoek</i>	<i>Mogelijk</i>	<i>Nuttig</i>	<i>Schadelijk</i>	<i>Noodzakelijk</i>	<i>Evaluatie</i>
Landschappelijke boringen	JA	NEE	NEE	NEE	De aardkundige data bieden geen aanwijzingen dat het onderzoeksgebied afgedekte of bewaarde paleo-horizonten bevat.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	JA	NEE	NEE	NEE	De aardkundige data bieden geen aanwijzingen dat het onderzoeksgebied afgedekte of bewaarde paleo-horizonten bevat.
Proefsleuven	JA	JA	NEE	JA	In dit dossier de meest nuttige methodiek om het archeologisch kennispotentieel op een financieel haalbare wijze te waarderen. Deze methode is uitgevoerd.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat het archeologietraject als volledig kan worden beschouwd.

2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Binnen het onderzoeksgebied zal het bodemarchief door de geplande werken verstoord worden, waardoor strikt gezien een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is.

Gezien het feit echter dat de ingezamelde data aangetoond hebben dat het onderzoeksgebied geen potentieel tot archeologische kenniswinst bevat, worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht. De werken hebben geen impact op het archeologisch kennispotentieel.

In deze optiek is het gedetailleerd uittekenen van het vervolgtraject niet noodzakelijk en het omschrijven van gedetailleerde maatregelen is niet noodzakelijk.

2.4 Randvoorwaarden

Op basis van de beschikbare data kan worden gesteld dat de kans op het aantreffen van archeologische resten die een potentieel op kenniswinst herbergen, zo goed als nihil is. Er wordt geen verder onderzoek geadviseerd en het opnemen van randvoorwaarden bij de omgevingsvergunning is niet noodzakelijk.

Na het bekomen van de omgevingsvergunning voor de geplande bouwwerken is de melding van archeologische toevalsvondsten wettelijk verplicht (artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013).

3 Bibliografie voor deel 10

Naslagwerken

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

De Smaele B. & Pieters H., 2017. *Archeologienota naar aanleiding van de geplande verkaveling aan de Dompelhoekstraat te Wetteren*, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 21, Gent.

Haecon, in samenwerking met Prof. Dr. De Moor G., 2000. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 22 Gent*, Vlaamse Overheid, dienst Natuurlijke Rijkdommen, Brussel.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://cai.onroenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

4 Lijst van figuren

Geen gegevens voor lijst met afbeeldingen gevonden.

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Web: www.hembyse.net

